

**CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
POPULARĂ", BUCUREȘTI, 1912**

**Farm. pr. Maria-Gabriela Suliman, SRIF, SRIM, ISHM
Prof. ist. Antoaneta Marinescu Lucasciuc, SRIM, ISHM**

**REUNIUNEA NAȚIONALĂ DE ISTORIA
FARMACIEI**

București, 11-13 septembrie 2012

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Autoarea acestui manual Cornelia Kernbach s-a născut în 9 iunie 1866, la Botoșani, " în familia unui funcționar de la poștă, Iosif tatăl" și Otilia mama, "care lucra la Școala de fete"[1].

REUNIUNEA NAȚIONALĂ DE ISTORIA

FARMACIEI

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

☞ A obținut Bacalaureatul în litere și științe la Iași, în 1883, apoi și-a continuat studiile în București, la Facultatea de științe naturale și din 1885 și la Facultatea de medicină, unde a reușit la concursul de internat [2].

☞ A fost membră a Societății

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Dr. Nicolae C. Thomescu.

Internatul l-a efectuat la Spitalul de copii, unde a fost îndrumată de **dr. I. Vlădoianu** și cu mai multă susținere de **dr. N. C. Thomescu**, la acea vreme profesor suplinitor de clinică și patologie infantilă, care a devenit în 1899 profesor titular. Aceștia au făcut-o să înțeleagă ce important lucru este "să-ți onorezi

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Profesorul N. C.
Thomescu i-ar fi dat
spre păstrare un
manuscris inedit cu
informații despre boala

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

☞ Suferințele micilor bolnavi i-au stârnit luare aminte, dedicându-le 14 observații clinice și 10 experiențe pe animale, incluse în teza de

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

❧ Lucrarea, după cum se menționează în prefață, a fost realizată în Laboratorul de histologie, sub conducerea **Prof. dr. Alex. Obregia** [2].

❧ REUNIUNEA NAȚIONALĂ DE
ISTORIA FARMACIEI

București, 11-13 septembrie 2012

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

✧ **Cornelia Kernbach** (foto) a devenit a treia femeie-medic, absolventă a Facultății de Medicină din București, după **Hermina Walch-Kaminski** și **Olga Tulbure-Secara** [6].

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

∞ În ianuarie
1894 a plecat la
Paris, "pentru a
se specializa în

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

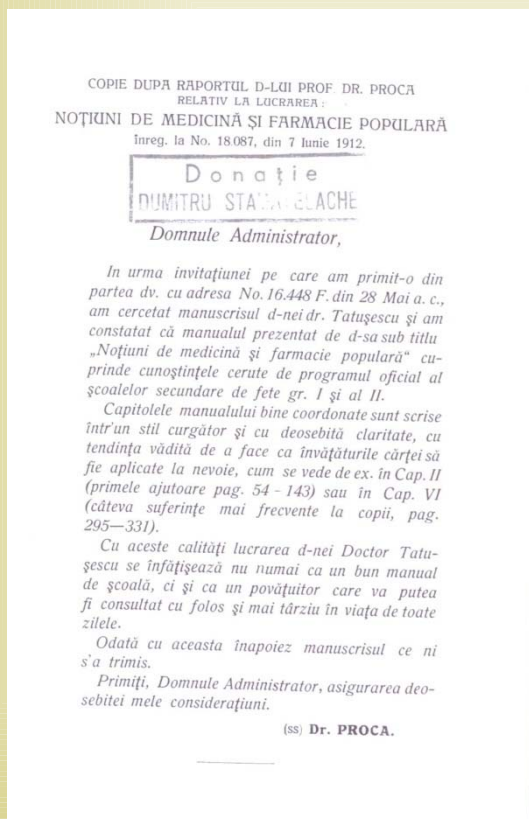
☞ După revenirea
în țară, a
practicat în

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Ca om de
catedră nu a
putut să

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI "NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ", BUCUREȘTI, 1912

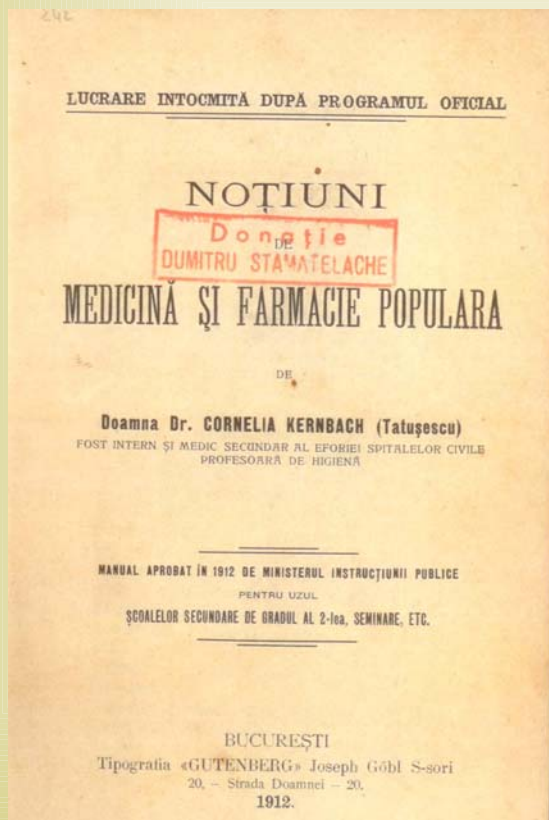
Prof. dr. Gh. Proca, referentul științific, nota în raportul către minister: "Capitolele manualului bine coordonate, sunt scrise într-un stil curgător și cu deosebită claritate, cu

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Prof. dr. Alex. Obregia a semnat prefața manualului și a evidențiat că: "... Totul e în cuvinte lămurite pe înțelesul tuturor, cuprinzând toate cunoștințele trebuitoare cu legătură metodică între părți și numeroase ilustrații potrivit alese. Iar peste toate acestea se remarcă o claritate și

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI "NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ", BUCUREȘTI, 1912

- Manualul cuprindea două părți distincte: **Medicină și Farmacie populară.**

**REUNIUNEA NAȚIONALĂ DE
ISTORIA FARMACIEI**

București, 11-13 septembrie 2012

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI "NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ", BUCUREȘTI, 1912

TABLA DE MATERIE	
MEDICINA POPULARĂ	
CAP. I	
Cauzele boalelor.	
	Pag.
Prefața	3
Introducere	5
A) <i>Cauze intrinsece</i> : predispozițiuni ereditare, constituția, temperamentul, receptivitatea și imunitatea, vârsta și sexul.	11—17
Cauze dinamice.	18—19
B) <i>Cauze extrinsece</i> : cauze fizice : influența căldurii, frigului, luminii, electricității, presiunii atmosferice	19—26
C) <i>Cauze chimice</i> : agenți chimici necesari organismului în condițiuni normale, agenți chimici streini organismului	26—30
<i>Cauze mecanice</i> : comoziunea, compresiune, frecăturile, traumatismele.	
<i>Cauze animate</i> : Parasite animale, parasite vegetale, bacterii, microbi	32—37
Natura boalelor, mersul, durata, sfârșitul, convalescența	37
Semnele boalelor, diagnosticul, prognosticul, leziunile	38
CAP. II	
Primele ajutoare până la venirea medicului.	
În cazuri de scurgeri de sânge, răni, răni veninoase ; scrânteli, sucituri, fracturi, înecare, spânzurare, sufocare, asfixie, înghetare, insolajie, arsuri, corpi străini, leșin, damba, isterie, epilepsie	41—64
	24

Prima parte este structurată în VII capitole:

I. Cauzele boalelor:

Prefața

Introducere

II. Primele ajutoare până la venirea medicului

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI "NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ", BUCUREȘTI, 1912

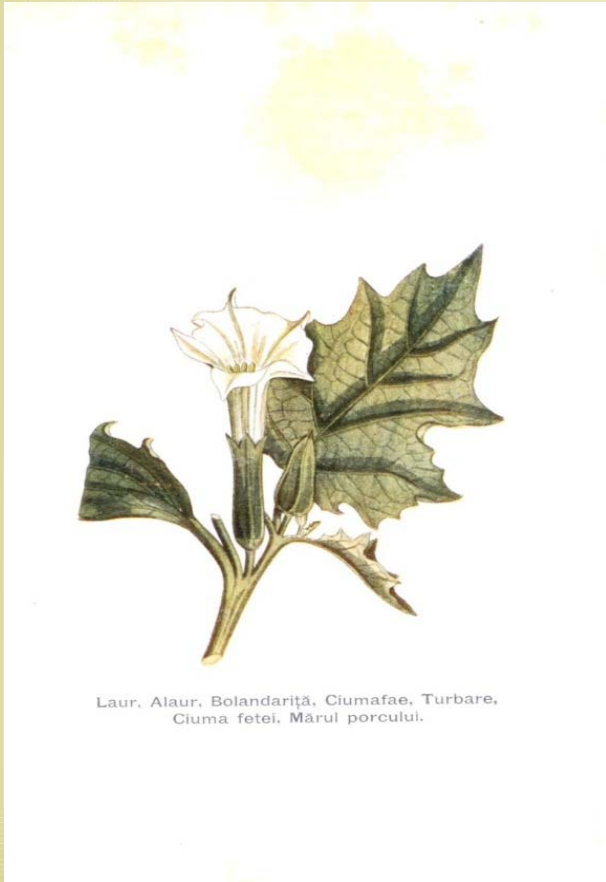

III. Câteva boale

— 370 —	Pag.
Otrăviri în genere și în particular, acute și cronice cu acide: acetice, azotice, fosforice, sulfurice. Cu diferite substanțe organice și minerale ca: alcool, arsenic, benzină, glicol, gaz de iluminat, mercur, sublimat corosiv, fosfor, clibrituri, plumb, sodă caustică, sămburi de zarzăr, migdale amare, terebentină. Cu diferite plante: brânzuișă, cucută, laur, leandru, măslariș, mătrăgună, omeag, opiate, papavone, opiu, morfină, laudanum, tinctură auzitolică; rai, tutun. Cu substanțe alimentare: porumb, secară, stridii, scoici, ciuperci . . .	64—97
CAP. III	
Câteva boale contagioase mai frecvente transmisibile dela om la om.	
Definiție, contagiu, profilaxie	101—102
Febre eruptive: pojar, scarlatină, variolă, varicelă	102—115
Difteria, oreilloane, conjunctivită granuloasă, conjunctivita paralentă, tusa convulsivă, tuberculoza, influența, febra tifoidă, disenteria, paludismul	115—150
<i>Câteva boale mai rare la om: holera asiatică, ciurma, lepra, tifosul</i>	<i>151—158</i>
CAP. IV.	
Boale transmisibile dela animale la om și dela om la om.	
Turbarca	161—164
Dalacul	165—167
Răpăcina	167—169
<i>Boale de piele parazitare:</i>	
a) Paraziți animali: rila, firrișca	169—171
b) Paraziți vegetali: favus, micofitza, pitiriazis	172—176
CAP. V.	
Boale transmisibile numai dela animale la om.	
<i>Vermi cestoz:</i>	
a) în stare de larvă: echinococul și cisticercul	179—184
b) în stare adultă teniadele ca: tenia solium, inermis, saginata	184—187
Botriocofalideele — botriocofalii	187—188
<i>Vermi nematozi:</i>	
a) ascariți, osciuri, trichina	189—193

— 371 —	Pag.
CAP. VI	
Câteva suferințe mai frecvente la copii și îngrijirile ce se pot da.	
Angina	194—198
Aflele	198
Arsurile, căderile	199
Căderea rectului, colici, convulsii, constipația, diareea	200—206
Dispezie, frica nocturnă	206—207
Febra, galbinare	207—208
Guturai	208—209
Inapetență, incontinența de urină	209—210
Indigestia	211—212
Insomnie	212
Somnolența, intertrigo, inapetența, mângâriatul	213—214
Scriștâitul dinților, slăbirea	214—215
Sughitul, tăieturile, ippatul, tusa	215—218
Vârșăturile	218—220
CAP. VII	
Moartea și semnele ei.	
Moartea prin: plămâni, inimă, creier, bărăneje	221—225
<i>Semnele morții încetate: absența prelungită a bătăilor cordului, absența de flexiuni prin arderea pielii, absența sâlfului nasal și bucal, înfundarea ochilor și cornea vitroasă</i>	<i>225—227</i>
<i>Semnele tardive: Rădărea corpului</i>	<i>227</i>
Nigritătea cadaverică	228
Putrefacția	230—232
Constatarea morții, stabilirea timpului de când durează.	232—233
Moartea aparentă	233—235

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Laur, Alaur, Bolandariță, Ciunafae, Turbare,
Ciuna fetei, Mărul porcului.

- De remarcat că la capit. II, în cazul otrăvirilor cu diferite plante, a atașat planșe color și alb-negru, în scopul recunoașterii acestora.

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Mac de câmp. Mac roșu. Paparoane.

Bucinis, Cucută, Dudaș.

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

La
cap.
II, în

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

❧ *Farmacia populară* cuprindea VI capitole și
anume:

I. Despre medicamente:

Medicamente: interne oficinale și magistrale

externe simple și compuse

Recolta și alegerea substanțelor
medicamentoase

Uscarea și conservarea lor

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

II. Operații farmaceutice casnice:

Operații mecanice: Pulverizație, cernere măcinare, terciuire, decantație, filtrare, clarificare, depurație, răcire

Preparații prin soluție: soluție simplă, macerație, infuzie, digestie, decoctie.

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

III. Preparate casnice:

a) Preparate naturale prin
amestecare: buruiene

b) Preparate naturale prin
stoarcere: pulpe și sucuri

c) Preparate proaspete cu

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

IV. Medicamente externe și modul lor de administrare:

1. Loțiuni, fomențațiuni, embrocațiuni (uncțiuni), fricțiuni, fumigații, injecțiuni, irigații, băi
2. Cataplasme, vesicatoare, ventuze, lipitori
3. Pansamente și aparate
4. Agenți fizici întrebuințați cu scop curativ: electricitatea și magnetismul; aeroterapia, și climatoterapia, hidro și balneoterapia, mecanoterapia.

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

VI. Administrarea medicamentelor pe regiuni:

1. Gura: dentrifice, colutorii, gargare
2. Nasul: irigații, tamponare, insuflații
3. Ochii: colire, masaj
4. Urechile: irigații, instilații, dușuri
5. Căile aeriene: inhalații
6. Rectul: clistire, supozitoare.

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

- Manualul din anul 1912, bine primit, avea ilustrații și planșe color, cu terminologie corectă în general, iar limbajul era adaptat nivelului de predare la școlile secundare și seminare conform programei impuse.
- Referitor la bibliografia manualului se constată că a fost superficial tratată și lucrările consultate nu sunt datate.
- Cel mai cunoscut autor privind plantele medicinale semnalat de autoare, a fost **Bartolomeu Dimitrie (1862-1919)**, farmacist militar, preparator și conservator la Muzeul Cotroceni al Grădinii Botanice din București [8]

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

- ❧ Manualul a fost urmat de alte trei ediții din anii: 1918 [9], 1921 [10] și 1925 [11].
- ❧ Din păcate, acestea nu au mai fost actualizate fiind tipărite pe hârtie de calitate inferioară.
- ❧ Numărul diferit al paginilor din edițiile

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

Dr. Cornelia

Kernbach-

Tatușescu

putea

fi

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

☞ "Cornelia din
Moldova" a
debutat în
ultimul deceniu

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

- ⌘ A fost "o poetă delicată", așa cum o caracteriza N. Iorga, însetată de viață și de cunoaștere.
- ⌘ Marile idealuri în epocă au câștigat-o, raliindu-se la mișcarea feministă ce năzuia să provoace o turnură în mentalitatea desuetă a rolului femeii în societate, împreună cu Smaranda Gheorghiu (Smara), Adela Xenopol, Ana Ciupagea, Constanța Dim. Bârzan, Ecaterina V. Eleuterescu, Lucreția

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ", BUCUREȘTI,
1912

- ❧ La răscruce de ani, după o prelungă tăcere, în 1916, a reușit să strângă într-un volum (11,5x9cm) de 205 pagini, poeziile "*Câte au fost*", sub pseudonimul de *Cornelia din Moldova*, fiind ilustrate de Jean Steriade și Alexandru Satmary, pictori și graficieni de renume [14].
- ❧ Poeziile nu sunt datate, dar la fiecare în parte este trecută localitatea unde a fost scrisă, în țară: în orașul său natal Botoșani, la mănăstiri (Agapia, Sihla, Sihăstria), Dorohoi, Sinaia, Poiana Țapului, în străinătate: la Paris, Saint-Cloud, Sèvres, Roma, Neapoli, Veneția, San Remo, Monte Carlo, Karlsbad,

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

- ☞ Până la 12 aprilie 1933, când a trecut în neant, Cornelia Kernbach-Tatușescu a căutat să se lumineze pe sine înainte de a instrui pe alții.
- ☞ A fost înmormântată în cimitirul Sfânta Vineri, având pe piatra funerară inscripționat numele *Cornelia din Moldova*.

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

BIBLIOGRAFIE

1. Iorga N., *O viață de om așa cum a fost*, Ed. Minerva, București,

1994, p. 75

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

BIBLIOGRAFIE

(continuare)

8. Spielmann J., Baicu
Graziella - Istoria

Gr. 1

CENTENARUL APARIȚIEI MANUALULUI
"NOȚIUNI DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE POPULARĂ",
BUCUREȘTI, 1912

VĂ MULȚUMIM PENTRU ATENȚIA ACORDATĂ !